

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
УКРАЇНОЗНАВСТВА

УКРАЇНОЗНАВСТВО

Номер 1 (34)
2010

За редакцією Петра Кононенка

КИЇВ – 2010

У К Р А І Н О З Н А В С Т В О

Номер 1(34) Журнал засновано
2010 в лютому 2001 року

Редакційна колегія

Науковий
громадсько-політичний
культурно-мистецький
релігійно-філософський
педагогічний журнал

Scholarly
Political and Public
Cultural and Art
Religious and
Philosophical
Pedagogical Journal

Засновник – Науково-
дослідний інститут
українознавства

The founder is the Science
and Research Institute
of Ukrainoznavstvo

Видає Національний
науково-дослідний
інститут українознавства
(раз на три місяці)

Published once *in three
months* by the National
Science and Research
Institute of Ukrainoznavstvo

Головний редактор
Петро КОНОНЕНКО,
директор Інституту,
професор, академік,
лауреат Міжнародної
премії ім. Й.Г.Гердера

Petro KONONENKO
editor in chief,
director of the Institute,
professor, academician,
the International
Y.G.Herder prize winner

Заступник головного
редактора
Тарас КОНОНЕНКО,
заступник директора
Інституту з наукової
роботи, доцент, кандидат
філософських наук

Taras KONONENKO
**assistant of the editor
in chief,** deputy director
of the Institute on
scientific work, candydat
nauk, docent

Відповідальний секретар Тетяна РЕНКЕ

Видавнича рада

Бандура Г.Г., Бугров В.А., Ворончук І.О.,
Лукашенко В.В., Наливайко С.І., Коротя-
Ковальська В.П., Лебединська Т.М., Ренке Т.Л.,
Сніжко В.В., Токар Л.К., Фігурний Ю.С.,
Чолану Л.В., Шкрібляк П.В., Ярошинський О.Б.

Журнал друкується на підставі свідоцтва серії КВ
№ 4863 від 13.02.2001 р. про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації, виданого
Державним комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України

Рекомендовано Вченою радою Національного
науково-дослідного інституту українознавства
Міністерства освіти і науки України (протокол № 2
від 22.03.2010 р.)

Національний науково-дослідний
інститут українознавства
м.Київ, вул. Ісаакяна, 18
тел.: 238-05-43
www.rius.kiev.ua
e-mail: journal@rius.kiev.ua

Електронне наукове фахове видання
«Українознавство» відповідно до рішення Вченої ради
(протокол № 3 від 31.10.05) щодо поширення журналу в
мережі Інтернет розповсюджується за адресою [http://
www.ualogos.kiev.ua](http://www.ualogos.kiev.ua)

©Науково-дослідний інститут українознавства
Міністерства освіти і науки України, 2009

КОНОНЕНКО П.П. – голова колегії
доктор філологічних наук, професор, академік

Багров М.В., доктор географічних наук, академік,
член-кореспондент НАН України
Баран В.Д., доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України
Баранівський В.Ф., доктор філософських наук,
професор
Баканідзе О.А., доктор філологічних наук, професор,
академік
Борисенко В.К., доктор історичних наук, професор
Влох Р.О., доктор фізико-математичних наук,
професор
Грицик Л.В., доктор філологічних наук, професор
Гомотюк О.Є., доктор історичних наук
Денисенко А.В., кандидат історичних наук
Дробноход М.І., доктор геолого-мінералогічних
наук, професор
Єрмоленко С.Я., доктор філологічних наук, про-
фесор
Жебровський Б.М., кандидат педагогічних наук
Калакура Я.С., доктор історичних наук, професор
Качкан В.Т., доктор філологічних наук
Козлов А.В., доктор філологічних наук, професор
Кононенко Т.П., кандидат філософських наук
Коцур В.П., доктор педагогічних наук
Крисаченко В.С., доктор філософських наук,
професор
Мацюк Г. П., доктор філологічних наук, професор
Мокренко А.Ю., професор національної музичної
академії України ім. П.І. Чайковського
Надольний І.Ф., доктор філософських наук, про-
фесор
Недюха М.П., доктор філософських наук, професор
Пономаренко А.Ю., кандидат філологічних наук
Прадід Ю.Ф., доктор філологічних наук, професор
Сазоненко Г. С., кандидат педагогічних наук
Свіженко В.О., доктор біологічних наук
Степаненко М.І., доктор філологічних наук,
професор
Степико М.Т., доктор філософських наук, професор
Стріха М.В., доктор фізико-математичних наук
Толстоухов А.В., доктор філософських наук
Федоренко Є.В., доктор філології, професор,
академік
Філіпчук Г.Г., доктор педагогічних наук, професор,
академік АПН України
Чередниченко О.І., доктор філологічних наук,
професор
Шевченко В.П., доктор фізико-математичних наук,
академік НАН України,
Ятченко В.Ф., доктор філософських наук

Редакція залишає за собою право на мовности-
лістичне редагування рукописів і передруків відпо-
відно до норм чинного Правопису, яке не змінює
позиції автора. Наукові статті в галузі історичних
наук зараховуються як фахові згідно з постановою
Президії ВАК від 10.12.2003 року № 2-05/10, нау-
кові статті в галузі філософських наук зараховують-
ся як фахові згідно з постановою Президії ВАК від
08.07.2009 року № 1-05/3

Автор несе відповідальність за фактичний
виклад матеріалу

ЗМІСТ

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

Кононенко П. Українська освіта: проблема реформи.....8

Розділ I ЛЮДИНА І ЇЇ СПРАВА

Степаненко М. Дмитро Павличко – «могутній дух, гордість наша».....24
Зеленчук І. Подвижник на ниві української народної казки.....28
Безкоровайний Б. Пам'яті Василя Безкоровайного.....29
Осадчук П. Неповторний в своєму роді.....33
Рудяков П. Спогади про вчителя.....34
Калакура Я. Українознавчий вимір історичних, джерелознавчих та археографічних студій Володимира Сергійчука.....37
Бездоля А. «Я «некликаний» письменник. І мене це не бентежить».....41
Коцюбанська О. Клементина Авдикович-Глинська – видатна постать кондитерської промисловості України 20-х років ХХ століття.....44

Розділ II ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Пономаренко А., Чемеркін С., Кравченко О. Українська наукова мова. Програма спецкурсу для аспірантів.....50
Коваль О. Українознавство в системі роботи вчителя географії.....52
Горенко Л., Новосад С. Українознавство в системі вищої мистецької освіти ХХІ століття: історичні та методологічні імперативи.....61

Розділ III ІСТОРІЯ. ТЕОРІЯ. МЕТОДОЛОГІЯ

Лебедева О. Проблема етногенезу українців в українознавчих дослідженнях кінця ХІХ – початку ХХІ століть.....68
Бондарук Л. Історія Воркутинського повстання...72
Нікітіна З. Методи наукового відкриття в українознавстві.....77
Міняйло С. Фіскальна політика радянського уряду і становище українського селянства у 30-х роках ХХ століття.....82
Якобчук Н. Листування Івана Каманіна з Іваном Білозерським у 1903–1909 роках як історичне джерело.....85

Розділ IV ОСВІТА

Хоменко О. Наукові шукання молодих: українознавча харизматичність та високошкільна методологія...92

Газізова О. Тенденції та перспективи розвитку національної освіти в Криму: українознавчий вимір.....98
Фігурний Ю. Міжнародні конгреси «Українська освіта у світовому часопросторі» як один із важливих етапів впровадження українознавства у вітчизняний освітнянський парадигмальний простір, комплексного реформування освіти і виховання в Україні та його поступального розвитку в контексті етнопонаціонального державотворчого процесу.....103
Шкрібляк П. Проблеми взаємозв'язку навчання і виховання, їх співмірності у навчально-виховному процесі в ЗНЗ України: історія, сучасний стан, проблеми та шляхи їх розв'язання.....111

Розділ V МОВА І МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

Єрмоленко С. Формування української мовної особистості.....120
Шляхова В. Мовоцентризм публіцистики Василя Захарченка (за матеріалами книги «На камені рідного слова»).....123
Волошина Г. Культура мови: філософські параметри поняття.....127

Розділ VI УКРАЇНЬСЬКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА

Новосад С. Проблеми становлення етнопонаціональних ознак у добу оновлення українського суспільства ХХІ століття.....132
Варзар М. Екологічний стан Дарницького району міста Києва.....139
Деревінський В. Участь В'ячеслава Чорновола у створенні Народного руху України.....142

Розділ VII УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА

Горенко Л. Національна культура в системі українознавства: актуальність, проблематика дослідження та перспективи.....148
Гавадзин В. Традиційна календарна обрядовість гуцулів сьогодні.....154
Квасюк Л. Полеміка про квасний хліб та опрісноки у догматичній частині «Треносу» (1610) Мелетія Смотрицького.....157
Шевель А. Культурні та природоохоронні традиції Глухівщини.....160
Зарецький О. Родина Алли Горської в Ленінграді: 1930–1940-і роки.....163

Розділ VIII УКРАЇНА – ЕТНОС

Фігурний Ю. Український етнос у світовому часопросторі.....172
Наливайко С. Опішня: гончарна столиця України на індоарійському тлі.....175
Бондаренко А. Культ воїна-звіра на території України.....183

Копцюх Б. Джерела для дослідження ролі місци- ності племені в україногенезі.....	187
Кононенко М. Науково-технічний рівень часів Київської Русі та українського козацтва. Постаті....	191

Розділ IX
УКРАЇНА І СВІТ

Герасименко О. Сучасна українська еміграція до Італії та зародження нової української діас- пори.....	198
Завіщання Блаженнішого Патріярха Йосифа....	205
Івашина Н. Хроніка українознавчих подій в Нью- Йорку.....	212

Розділ X
ЕКСПЕДИЦІЙНЕ УКРАЇНОЗНАВСТВО

Зеленчук І., Зеленчук Я. Жива історія Гуцульщини у спогадах столітніх гуцулів.....	218
Лебедєв В. Бердичівська земля в історико- регіональних дослідженнях ХІХ–ХХ століть.....	223

Розділ ХІ
РЕЦЕНЗІЇ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Фігурний Ю. Екзистенціальні виміри прадавнього українського світогляду.....	228
Баран В., Ятченко В., Шакурова О. Вивчення українського етносу у світовому часопросторі...230	230
Сулятицький М. Досліджуються епістоли.....	231
Дипломатичні обрії України	233
Новосад С. Презентація кінострічки 1929 р. «Люди- на з кіноапаратом».....	235
Кононенко П., Ренке Т. Проект потрібний і мож- ливий.....	236
Пасемко І. Педагоги на сторожі заповітів Софії Русової.....	243
Лазарєва В. Вечір пам'яті Пантелеймона Куліша..245	245
Найда Р. 3 квітня – День Олесь Гончара: заповіт письменника.....	246
Гончар Л. Сто подань на конкурс імені Олесь Гончара.....	247

Істоміна Н. Звіт про наукову діяльність Національ- ного науково-дослідного інституту українознавства за 2009 рік.....	249
Ярошинський О. Журнал «Українознавство»: показник змісту номерів 1–4 за 2009 р.....	276

Викладання українознавства (варіативна складова навчального плану) у 2008–2009 навчальних роках у загальноосвітніх навчальних закладах здійснюватиметься за програмами:

«Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українознавство 1–4 класи» (автори: Кононенко П.П., Присяжна Т. М.), рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист № 1/II-3518 від 30.07.08;

«Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українознавство 5–12 класи» (автори: Кононенко П.П., Касян Л.Г., Семенюченко О.В.), рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист № 1/II-3517 від 30.07.08.

Розроблено **Програму виховання дітей дошкільного віку «Українотворець» (автори: Кононенко П.П., Касян Л.Г., Семенюченко О.В.),** яку рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист № 1/II-3516 від 30.07.08. для впровадження в дошкільні навчальні заклади.

Програми можна замовити в **Українському агентстві інформації та друку «Рада» (03148, м. Київ-48, вул. Сосніних, 3; тел./факс (044) 273-67-94).** З приводу замовлення звертатися за тел./факс (044) 273-67-94.

Кошти переказувати на розрахунковий рахунок 2600212898001 в АБ «Київська Русь» МФО 319092, код ЄДРПОУ 30784009.

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

*Повідомляємо Вам,
що виданню «Українознавство»
присвоєно передплатний індекс 91509.*

*Журнал включено до «Каталогу видань
України» на 2009 рік.*

Міністерство освіти і науки України

Національний науково-дослідний інститут українознавства

Журнал «УКРАЇНОЗНАВСТВО»

Національний науково-дослідний інститут українознавства видає науково-популярний (громадсько-політичний, культурно-мистецький, релігійно-філософський, педагогічний) журнал «Українознавство», який є фаховим з історичних і філософських наук (періодичність – раз на три місяці). Це видання публікує статті та матеріали, присвячені історії та теорії українознавства, культурі, освіті та науці. Електронна версія журналу представлена на сайті Інституту (www.ualogos.kiev.ua). Запрошуємо до співпраці!

Вимоги до оформлення авторського оригіналу

Поля: верхнє, праве, ліве – 2,5 см; нижнє – 3,5 см. *Редактор:* MSWord *Гарнітура:* Times New Roman, кегль (розмір) 14.

У верхньому лівому кутку вказується шифр УДК. Назва статті друкується великими літерами, жирним шрифтом по центру сторінки, під нею, також по центру – ім'я та прізвище автора (жирним шрифтом), науковий ступінь і вчене звання, посада, місце роботи, після них у дужках основним шрифтом друкується назва міста.

Тексту статті передує анотація українською мовою, яка має стисло передавати основний зміст результатів проведеного дослідження, та ключові слова; назва статті, ім'я, прізвище, анотація та ключові слова англійською та російською мовами подаються після бібліографії (**три анотації**).

Оформлення посилань: у квадратних дужках вказується номер джерела за списком (курсивом) та через кому номери сторінок (прямим) праці, на яку посилаються. Наприклад: [5, 38].

Література: список використаної літератури в алфавітному порядку подається в кінці статті. Порядковий номер та прізвище – курсивом.

Згідно з постановою ВАК України №7-05/1 від 15.01.03 «Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України», до друку будуть прийматися лише наукові статті, де мають бути:

- постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- аналіз останніх джерел досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття;
- формулювання цілей статті (постановка завдання);
- виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Адреса редколегії: 01135 м.Київ, вул.Ісаакяна, 18, ННДІ українознавства, к.313–315

Контактні телефони: (044) 236-01-28, 238-05-43, 8-067-290-31-45 (відп. секретар Т.Л.Ренке)

E-mai: info@rius.kiev.ua, journal@rius.kiev.ua

Редакція журналу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
УКРАЇНОЗНАВСТВА

Українознавство

Номер 1(34)
2010

науковий
громадсько-політичний
культурно-мистецький
релігійно-філософський
педагогічний журнал

Комп'ютерний набір
відділ науково-технічної інформації під керівництвом *Мельниченко О.А.*
Художнє оформлення – *Мулява Я.В.*
Наукова редакція – *Науменко Л.Г., Жаровський Є.Г.*
Літературна редакція – *Науменко Л.Г., Слободян Л.О., Крикун В.О., Бездоля А.В.*
Коректура – *Ткаченко Л.І.*
Комп'ютерна верстка – *Бездоля А.В.*
Фото – *Сіренко Ю.П.*

За редакцією Петра Кононенка

Підписано до друку 22.03.2010 . Формат 60x84/8
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура pragmatika.
Ум. друк. арк.34,02 Обл.-вид. арк. 33,84
Тираж 300 прим. Зам. № 319/251

Українське агентство інформації та друку «Рада»
03148, м. Київ-48, вул. Сосніних, 3
тел. 273-67-94

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК 210 від 06.10.2000 р.

Віддруковано в Українському агентстві інформації та друку «Рада»